

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta
Katedra Výtvarné výchovy

Bakalářská práce

Ženství

Femininity

Student: Barbora Hebelková

Obor: Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělání

Vedoucí práce: MgA. Svatopluk Klesnil

Olomouc 2023

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího práce a použila jen uvedených pramenů literatury a zdrojů.“

V Olomouci

Podpis studenta:

Upozornění

Tento text je pouze doprovodem k praktické části bakalářské práce.

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat MgA. Svatopluku Klesnilovi, vedoucímu bakalářské práce, za konzultace, cenné rady, trpělivost a čas, který mi věnoval při zpracování této práce. Také děkuji všem fotografovaným ženám za otevřenost a důvěru při fotografování. V neposlední řadě děkuji rodině a všem přátelům za podporu během celého studia.

Obsah

1. Úvod	6
2. Teoretická část	7
2.1 Akt	7
2.2 Stručná historie fotografie aktu	7
2.3 Tělo	13
2.4 Ideál krásy těla.....	18
2.5 Intimita	20
3. Praktická část.....	21
3.1 Postup práce.....	22
3.1.1 Výběr žen.....	22
3.1.2 Prostor	22
3.1.3 Průběh fotografování	23
3.2 Instalace.....	23
4. Příloha k praktické části.....	24
5. Závěr	28
6. Zdroje.....	29
7. Seznam obrázků	31
ANOTACE	33

1. Úvod

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala téma *Ženství* zobrazené skrze fotografii. Fotografie mě vždy bavila a zajímala. I přesto, že jsem měla pouze základní vědomosti o tom, jak fotoaparát funguje, rozhodla jsem se zvolit fotografii pro zpracování své bakalářské práce. Právě ta dokáže nejlépe zachytit realitu a přirozenost, která je pro mě v tomto tématu nejdůležitější.

Ženství je pro mě pojem představující ženská těla, jejich přirozenou krásu a sílu. A právě na toto téma je moje práce zaměřená. Stejně tak jako ženskost je vnímána různě, je i ženské tělo napříč dějinami zobrazováno, vnímáno a vykládáno různými způsoby.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části práce se zabývám stručnou historií fotografií aktu a významnými umělci tohoto oboru. Dále pak zobrazování těla ve fotografii a umělci, kteří nefotografují ženské tělo jen pro jeho estetičnost. Dalšími tématy teoretické části je vnímání krásy těla a intimity. Ve spojení s nimi zde zmiňuji jednu umělkyni, která se při zpracovávání této práce stala mojí inspirací.

Praktická část obsahuje fotografie fragmentů ženských těl, které na sobě mají ženy rády a které nemají. Cílem práce je ocenit rozmanitost tvarů ženských těl. Také bych chtěla poukázat na to, že každá má nějaké trápení a zažívá pocit méněcennosti. Avšak jde pouze o náš určitý sebekritický pohled, který se snaží naplnit očekávání společnosti. Ráda bych, aby se na sebe všechny podívaly a zjistily, že jsou výjimečné a jejich hodnotu neurčují mediální a společenské ideály.

2. Teoretická část

2.1 Akt

Pojem *akt* označuje výtvarné umělecké dílo zobrazující nahý lidský model.¹ Nahá těla jsou zobrazována již od počátku lidstva a ve výtvarném umění se s nimi můžeme setkat v mnoha podobách. V pravěku, Mezopotámii, umění starověkého Egypta za vlády Kleopatry přes antiku, kdy byl způsob znázorňování nahého těla v umění velice oblíbený v podobách soch, reliéfů, plastik. Akt se vyskytoval téměř ve všech uměleckých směrech napříč stoletími, měnila se pouze jeho estetická, etická a významová stránka.

Klasické zobrazování aktu navazuje na antické umění a jeho snahu o zachycení ideálu krásy. Jde tedy o estetické umělecké dílo, nikoli o erotické umění vyvolávající sexuální reakci. Hranice mezi těmito dvěma rovinami je velice tenká a těžko definovatelná. Jak je na nahé tělo v umění nahlíženo může být ovlivněno například sociálně-kulturním pozadím, výchovou, věkem nebo osobním postojem k sexualitě. Při takovém posuzování je důležité brát v potaz nejen pohled diváka, ale i to, co chtěl autor dílem sdělit, zdůraznit nebo naopak schovat.²

2.2 Stručná historie fotografie aktu

Fotografie je po videu nejmladším médiem v zobrazování aktu. Vycházela z malby a také k ní tak bylo ze začátku přistupováno. Někteří umělci si nejprve dělali skici, podle které potom model fotografovali. Od prvopočátku nebyla fotografie brána jako umění, a tak nebyla ani fotografie aktu tehdejší společností akceptována. Nejprve byla používána jako předloha pro malíře. Akceptovatelnou formou fotografie nahého těla byla pro informační, vědecké a lékařské účely. Mezi poslední přijatelnou formu fotografie nahého těla byly fotografie z cest, kde byli zachyceni domorodci, pro které byla nahota přirozená.³

Roku 1857 na Pařížském salónu byl veřejnosti vystaven první fotografický akt s názvem *Dvě cesty života* od fotografa **Oscara Gustava Rejlandera**. Snímek však nebyl přijat veřejností

¹ <http://www.slovník-cizich-slov.net/akt/>

² ŠMOK, J.: Akt vo fotografii, 1986, str. 24

³ SCHEUFLEER, P.: Teze k dějinám fotografie do roku 1914, 2000, str. 41-42

velice pozitivně. Pouze díky tomu, že jej zakoupila královna Viktorie jako dar pro svého muže prince Alberta, byl přístup veřejnosti k nahotě přívětivější.⁴

K významným fotografům aktu patří **Jean Louis Marie Eugène Durieu**, který se svým přítelem malířem **Ferdinandem Victorem Eugènem Delacroixem** tvořil série aktů, které sloužily jako předloha pro malbu. Jejich fotografie s názvem *Akt zad*, je jedna z nejnámějších fotografií aktu 19. století.⁵

Obrázek 1: Eugène Durieu. Akt zad, 1853

Pohled na fotografii aktu se v průběhu let měnil. Fotografie sdělovala příliš reálný a naturalistický obraz, což bylo z morálního hlediska nepřijatelné, a tak čelil řadě cenzur. Postupně se však z fotografie aktu stalo umělecké dílo s uměleckou hodnotou.

Ke konci 19. století se začala fotografie aktu formulovat do podoby v jaké ji známe dnes. Fotografové se začali více zaměřovat na geometričnost, strukturu, dynamičnost. Důležitost, která platí i pro dnešní zobrazování aktu, byla kladena na linii, tvar a stavbu těla. Mezi významné fotografy aktu, kteří tvořili ke konci 19. století se řadí **Robert Demachy**, **Jules Richard** nebo **Clarence Hudson White**.

V českých zemích se na počátku 20. století věnoval fotografii aktu první český filozof fotografie **Jaroslav Petrák**. Mnohem významnějším umělcem této doby byl však **František Drtikol**. Jeho tvorba byla z počátku inspirována stylem secesního piktorialismu, později byl ovlivněn kubisticko-futuristickými prvky. Věnoval se také fotografii portrétů významných

⁴ VOJTĚCHOVSKÝ, M. a VOSTRÝ J.: *Obraz a příběh: scéničnost ve výtvarném a dramatickém umění*, 2008, str. 106 a 108

⁵ SCHEUFLER, P.: *Teze k dějinám fotografie do roku 1914*, 2000, str. 42

osobností, ale téma aktu pro něj bylo umělecky důležitější. Své kompozice tvořil v ateliéru, nebál se experimentovat a dokázal reagovat na nejnovější impulsy jak předválečného, tak i poválečného umění⁶. Jeho tvorba zahrnovala střídmější akt žen, nebál se zobrazování aktu v dynamických, odvážných a smyslných kompozicích. Jeho inspirací se stalo biblické téma genesis.⁷

Ve stejné době se u nás věnují tématu nahého těla také fotografové jako je **Karl Anderle**, **Karel Novák** nebo **Alois Zych**.

Obrázek 2: František Drtikol, *Upward Thrust*, 1929

Do meziválečné a poválečné práci s fotografií nahého těla můžeme zařadit například **Jaromíra Funkeho** nebo **Karla Ludwiga**.

Díky postupnému uvolňování tabu mezi společnostmi v druhé polovině 19. století, dostali umělci více volnosti, a tak se fotografie aktu stala více oblíbenou nejenom v expozicích avantgardní tvorby, ale i v časopisech, na výstavách amatérských či profesionálních fotografických klubů. Také začaly vycházet první příručky a knihy o fotografii aktu.

V 20. století do fotografie aktu vnesl velký přínos **Horst P. Horst**, jehož tvorba se rozvíjí od počátku 30. let a zasahuje i do druhé poloviny 20. století. Tvořil elegantní, stylové a jedinečné glamour fotografie. I přestože fotografie aktu nebyla jeho hlavním tématem, vidíme v jeho fotografiích odkaz k antice a surrealismu.⁸

⁶ Umění před, během a po 1. a 2. světové válce

⁷ BIRGUS, V. a MLČOCH J.: Akt v české fotografii, 2000, str. 12

⁸ <https://www.horstphorst.com/abouthorst.php>

Neopomenutelným umělcem věnující se fotografii aktu je německý fotograf **Helmut Newton**, jehož tvorba byla vystavovaná po celém světě. Stal se ikonou módní fotografie. Jeho tvorba je inspirovaná filmem noir, expresionismem, S&M a surrealismem. Opustil studiovou fotografii a přesunul se do prostředí exteriérů. Jeho práce je vyznačována erotickými, radikálními a provokativními náměty.⁹

Helmut Newton byl inspirací pro mnoho fotografů. Jedním z nich je například i americký módní fotograf **Herb Ritts**, který se soustředí čistě na černobílou fotografii. Jeho práce se vyznačuje jednoduchostí a čistou prací s rekvizitami a zahrnuje jak mužské, tak i ženské akty. Pro svou práci hledal inspiraci v řeckém sochařství a soustředil se na linii a tvar lidského těla.¹⁰

Obrázek 3: Helmut Newton, *Ariel after her Haircut*, 1982

Obrázek 4: Herb Ritts, *Floating Torso*, St. Barthelemy, 1987

⁹ <https://www.artnet.com/artists/helmut-newton/biography>

¹⁰ <https://www.artnet.com/artists/herb-ritts/biography>

V českém prostředí od konce 40. let minulého století, kvůli komunistické totalitě, bylo téměř nemožné představit fotografii aktu veřejnosti. Přelom nastal v letech 1956-58, v té době vydal knihu **Josef Sudek**, která obsahuje 232 fotografií z nichž je 5 fotografií aktu, které jsou dnes celosvětově známé. Díky postupnému uvolňování a následnému liberálnějšímu přijetí společnosti, se stal akt mezi fotografy znovu populárním. V 60. letech tvořil například **Miloslav Stibor**. Pracoval s ostrými kontrasty světla a stínů. V jeho vrcholových pracích vidíme neupravené a naturalistické zobrazení pokožky a detailů těla.¹¹

V 70. letech je velice výrazným fotografem aktu **Jan Saudek**. Jeho práce tvoří převážně atelierní tvorba. Předmětem jeho fotografií je hlavně žena a ženské tělo, které často neodpovídalo ideálům krásy dané doby. Témata hledá v erotičnosti, vztahu muže a ženy, dítěte a dospělého nebo stáří a smrti. Do svých prací přenáší i svoje životní zkušenosti a traumata z koncentračního tábora.¹²

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 nastala velká vlna volnosti v umění. Bez omezení uměleckého vyjádření bylo velice těžké vymezit hranice mezi uměleckým aktem a erotickou fotografií. I přesto se zde najdou fotografové, jejichž fotografie nahého těla zachovává určitou estetičnost.¹³ Jedním z nich je například **Ivan Pinkava**. Ten, jak sám uvedl, nerad používá pro své práce pojmenování „akt“, preferuje názvy jako je figurativní práce, nebo práce s tělem. Jeho fotografie zobrazují zejména muže, ženské tělo se v jeho tvorbě vyskytuje pouze zřídka. Je to z důvodu toho, že je podle něj focení ženského těla velice zrádné. Často totiž svádí k sexuální nebo mateřské interpretaci, zato mužské tělo mu umožňuje obecnější výpověď.¹⁴

V dnešní společnosti už jsme natolik zvyklí na nahé tělo, které vidáme denně v médiích, v umění i prostřednictvím reklam, že je v nás těžké vyvolat provokativní vidění tehdejší fotografie.¹⁵

Další tvůrce uvádím v následujících kapitolách.

¹¹ BIRGUS, V. a MLČOCH J.: Akt v české fotografii, 2000, str. 17-19

¹² Tamtéž, str. 21

¹³ Tamtéž, str. 23

¹⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=zH9sg0zUTLw>

¹⁵ POSPĚCH, T. a FIŠEROVÁ L. L.: *Slovenská nová vlna: 80. léta*, Praha, 2014, str. 12

Obrázek 6: Jan Saudek, Monika the Queen, 1989

Obrázek 5: Ivan Pinkava, Obsession, ca. 1992-93

2.3 Tělo

“The body is the only direct way through which I can know society and society comes to know me. The body is the proof of identity. The body is language.”

- Zhang Huan¹⁶

Tělo je vnímáno člověkem jako jeho schránka pro duševní bytí. Fyzickým bytím těla a jeho jedinečností si jsme sice vědomi, ale dost často si nepřipouštíme jeho pomíjivost. Lidské tělo v průběhu života roste, vyvíjí se, ale také stárne, chřadne, upadá, a nakonec zanikne tak jako vše ostatní na tomto světě. Zobrazování těla znamená ukazování jak síly, tak i slabosti. Tyto stránky těla jsou ovlivněny společenskými a kulturními kodexy. Fotografové a fotografie mají možnost tyto stránky a stádia těla různě zachytit nebo interpretovat.

„Platónovo pojetí tělesnosti dalo vzniknout dichotomii mezi „tělem“ a „duší“. Na základě ztotožnění obojího v naší bytosti, je možné nahlédnout na tělo jako primární formu našeho života, jako to, co nás zásadně určuje ve světě a vypovídá o tom, kým skutečně jsme. Proto je důležité přikládat naší tělesnosti stejný význam jako naší duši. Jeden bez druhého totiž nemůže existovat.“¹⁷

Fotografování těla se postupně vyvíjelo nejen spolu s médiem samotným, ale také se společenskými zvyky a jeho postupným přijetím. Ovlivňujícím faktorem tohoto vývoje byla i samotná změna postavení žen ve společnosti. Ženská emancipace představuje v zobrazování těla důležitou roli. Současní autoři se v zobrazování těla inspirojí performativními akcemi a snaží se do svých prací přinášet určitý symbolický přesah. Tuto symboliku těla vidáme po celou existenci lidstva již od pravěku. Tělo bylo také objektem pro přenesení autorových myšlenek a nápadů. Bylo určitým základem pro komunikaci a experiment, které se odlišují od společenských trendů.

Styl, kterým umělci zobrazují tělo a tělesnost nelze nějak poměřovat. Tělo jako samotné je prostředkem vizuální komunikace, informace stejně tak i dokáže provokovat či šokovat. Má vlastní neverbální komunikaci, která vysílá různá sdělení o tělu samotném. Fotografie má pak možnost tato sdělení posunout do jiné roviny vnímání. Můžeme v ní číst různá sdělení

¹⁶ BRIGHT S.: *Auto Focus: The Self-Portrait in Contemporary Photography*, 2010, str. 64

¹⁷ FOTOGRAF: časopis pro fotografii a vizuální kulturu, Tělo, č. 31, 2018, str. 2

o identitě, sexualitě, bytí, emocích, bolestech o samotném vztahu člověka k vlastnímu tělu. Tento vztah je velmi ovlivněn sociálními a společenskými ideály.¹⁸

Fotograf, který se zabývá lidským tělem je český umělec **Pavel Mára**. Jeho fotografie se velmi liší od klasického zobrazování, pracuje experimentálně za pomoci různých technik. Například jeho cyklus *Madony* je tvořen technikou tónovaného negativu. Téma cyklu je inspirováno křesťanstvím.¹⁹

Dále bych chtěla zmínit nizozemskou fotografku **Rineke Dijkstra**. Je známá díky svým portrétům ve kterých se soustředí zejména na obyčejné lidi nebo komunity lidí a snaží se zachytit jejich emoce a osudy. Říká, že u mladých lidí jdou emoce lépe číst, na rozdíl od starších lidí, kteří ví jak je skrývat.²⁰

Obrázek 7: Pavel Mára, *Madonna I*, 2000

Obrázek 8: Rineke Dijkstra, *Hilton Head Island*, 2000

¹⁸ Tamtéž, str. 2 a 3

¹⁹ <https://www.artlist.cz/pavel-mara-496/>

²⁰ <https://www.artnet.com/artists/rineke-dijkstra/>

V 70. a 80. letech minulého století se postupně odbíhá od klasického estetizovaného aktu a více se fotografie nahého těla zabývá tělesností a tělem samotným. Umělci se více zaměřovali na rodovou, sociální nebo osobní identitu člověka. Tato změna je vidět právě u tzv. **Slovenské nové vlny**. V jejich tvorbě stále vidíme esteticky zobrazovaný akt, ale více je vidět hra s tělem, jeho společenské a kulturní vnímání a jeho význam ve společnosti.

FAMU²¹ byla v 70. a 80. letech jedinou fakultou vyučující fotografii ve střední Evropě. Slovenská nová vlna byla skupina slovenských fotografů, kteří zde v tuto dobu studovali. Jednalo se o **Ruda Prekopa, Vasila Stanka, Tona Stana, Martina Štrbu, Mira Švolíka, Kamila Vargu, Petera Župníka** a již zesnulého **Jana Pavlíka**.

Nešlo o žádnou organizovanou skupinu. Jednalo se pouze o umělce se stejným uměleckým záměrem a stali se tak prvními fotografy české postmoderny. Charakteristikou jejich tvorby je hravost a ironická nadsázka ženských a mužských aktů. V jejich pracích najdeme vedle hravé lehkovážnosti i určitou míru hlubokomyslnosti.

Spojovalo je společné bydlení na kolejích a privátech, čas, který trávili ve škole i mimo ni, vzájemná pomoc a spolupráce, stejný životní postoj a přístup k fotografii. Nezajímali se o svět kolem sebe, ale o svět uvnitř sebe. Odlišovali se tak od klasické české fotografie a tvořili vlastním osobitým stylem.

Když společnost a politika byla omezující pro umělecké vyjádření, jejich tvorba se přemístila do soukromí jejich životního prostoru a ateliérů. Nechtěli se totiž identifikovat se soudobou společností a tímto způsobem se snažili zachytit privátní pravdu. Jak sám vypověděl Tono Stano: „Keď klamem, tak som bližšie k pravde jako dokumentárna fotografia“.²²

Ve své tvorbě naprosto ignorují výraznou vlnu inscenované fotografie v 70. letech. Hlavní charakteristikou této první vlny je žena spojená s různými rekvizitami, která je vložena do prostoru romantické krajiny a hradů. Ve fotografiích Slovenské nové vlny je vedle ženy ukázán i autoportrét nebo fotografování se autorů navzájem. Dále nejde už pouze o ženy, ale i o mužská těla nebo fotografování skupin. Projevují naprostou lhostejnost k tradici a není zde žádná návaznost na minulé styly. Více se inspirovali ze současného umění malby, divadla a filmu. Romantismus první vlny vystřídal koncept a realismus. Dnes je na fotografiích vidět

²¹ Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění v Praze

²² POSPĚCH, T. a FIŠEROVÁ L. L.: *Slovenská nová vlna: 80. léta*, Praha, 2014, str. 13

více rozdílnosti mezi všemi fotografy této skupiny. Někteří kladli větší důraz na inscenaci, jiní na imaginaci a někteří pracovali někde na pomezí obojího.

Neopomenutelnou složkou jejich práce je i určitá inspirace konceptuálním uměním, happeningem nebo body-artem. V neposlední řadě je důležitým znakem Slovenské nové vlny určitá protikladnost mezi hravým, optimistickým a humorným postavením a zároveň sebezpozorovacím a existencionálním zobrazením.²³

Obrázek 9: Tono Stano, *Smysl*, 1992

Obrázek 10: Rudo Prekop, *Můj horizont*, 1984

Někteří fotografové zabývající se nahým tělem se zaměřují pouze na určité tělesné fragmenty. Tyto fotografie fragmentů těla se objevují například v práci umělkyně **Elinor Carucci**, která vytvořila spoustu projektů. Její první práce je kniha *Closer*, ve které jsou fotografie její rodiny, uspořádané do deníkového záznamu. Nejprve začínala fotografováním své matky a postupně rozšiřovala fotografie o další členy rodiny. Díky tomuto fotografování se její vztah s matkou prohluboval, proto zvolila takový název knihy. Nejde zde pouze o přiblížení k tělu samotnému, ale i o sblížení dvou lidí. V cyklu najdeme fotografie detailu těla, u nichž se autorka snažila dostat co nejbližší fotografovaným lidem. Fotografie zachycují nejen samotné celé osoby, ale i jejich blízké a vztahy mezi nimi. Jsou zde i fotografie každodenních věcí a obrazů intimnějších. Sama autorka říká, že díky fotoaparátu, toho dokáže vidět mnohem víc.²⁴

²³ POSPĚCH, T. a FIŠEROVÁ L. L.: *Slovenská nová vlna: 80. léta*, Praha, 2014, str. 9-14

²⁴ https://www.youtube.com/watch?v=yX_7E1l_EZo

Obrázek 11: Elinor Carucci, Halfway, 2019

Obrázek 12: Elinor Carucci, My mother's Covered belly, 1996

Obrázek 13: Elinor Carucci, Hair dye, 2016

2.4 Ideál krásy těla

Když nazýváme něco krásným, uvažujeme o tom jako o něčem dobrém a správném. Dokonce i v historii se objevují přístupy, ve kterých pojmy krásné a dobré byly příbuznými. Tak ale jako mnohé na tomto světě i krása má svůj protiklad. Mezi všemi protiklady existuje rovnováha a jeden bez druhého nemohou existovat. Když považujeme něco za krásné, něco jiného považujeme za nehezké. Dalo by se pak říct, že to, co se nám nelíbí bereme jako něco špatného.²⁵

Nějaké tělo můžeme vidět jako krásné a jiné zase jako ošklivé. Každý však může vidět různé věci jinak. To, co je pro jednoho krásné, může být pro jiného ošklivé a naopak.

Každá doba má rozdílný pohled na to, jak vypadá ideální krásné tělo. Společenské ideály velice ovlivňují náš vztah k vlastnímu tělu. Následně se začínáme příliš zkoumat a snažíme se zakrýt a schovat svoje nedokonalosti. Pod vlivem médií, společnosti a aktuálních trendů, máme pocit, že pokud tyto ideály nesplňujeme, tak ztrácíme na hodnotě a chybí nám sebevědomí.

V historii můžeme vidět různé vnímání hodnoty a krásy člověka. Například v pravěku můžeme vidět sošku Věstonické venuše, která představovala ideální ženu a je symbolem hojnosti. V antickém Řecku věřili, že „Co je správné, to je krásné.“ Řecký pojem kalokagathia označuje harmonii a dokonalost těla a duše. Všeobecně v umění vídáme více těla krásná, mladá, esteticky znázorněná bez různých nedokonalostí. To, jak je vnímána krása, nezáleží jen na období, ale i na kultuře.²⁶

Touto tematikou se zabývá například fotografka **Dita Pepe**. Ve svých projektech ukazuje ženu dnešní společnosti. Zejména bych chtěla vyzdvihnout fotograficko-literární projekt *Měj ráda sama sebe/Love yourself*, na kterém pracovala spolu s literární dokumentaristkou **Barborou Baronovou**. Součástí knihy je i rozhovor s profesorem sociologie Zygmuntem Baumanem, který je autorem knihy *Umění života*, ze které projekt *Měj ráda sama sebe* vychází. V knize nalezneme fotografie žen zachycující jejich životní příběhy. Dita Pepe hledala ženy napříč společenskými vrstvami – od žen, které se ocitly v těžkých životních situacích až po ženy, které dokázaly dosáhnout vysokého postavení. Každá z nich odpovídá na otázky – co pro ně znamená štěstí, jaké jsou jejich životní priority a co pro ně znamená krása, jak vidí a přijímají samy sebe. Sama Dita Pepe se o tomto projektu a důvodu proč vznikl vyjadřuje

²⁵ ECO, U.: Dějiny krásy. 2015, str. 8-14

²⁶ Tamtéž, str. 37

takto: "Poprvé jsem větu Měj ráda sama sebe slyšela v Německu, kam jsem v devatenácti letech odešla jako jedna z prvních holek Východního bloku. Mám pocit, že jsem si ji vysvětlovala jako něco negativního, sobeckého, a nedokázala jsem vidět souvislosti a následky, které nezdravý vztah k sobě samé přináší. Vždy pro mě bylo velmi důležité, abych své okolí nezklamala, aby mě ostatní vnímali jako hodnou, chytrou, pilnou. Proč? Asi jsem chtěla, aby mě lidi, nejen ti blízcí, měli rádi. A tak jsem se pořád snažila. Když jsem se začala věnovat fotografii, měla jsem možnost poznat spoustu zajímavých lidí. Uvědomila jsem si, jak nová setkání formují moje dosavadní názory. A že fotografie může mít terapeutický účinek. Po seznámení s Janou Drexlerovou z organizace Mammahelp a pod vlivem knihy Zygmunta Baumana Umění života jsem se rozhodla, že chci zkušenost s terapeutickou formou fotografie zprostředkovat i jiným ženám a tím i sobě znovu připomenout téma lásky k sobě samé."²⁷

Obrázek 9: Dita Pepe, Petra, 2014

Obrázek 10: Dita Pepe, Petra, 2014

²⁷ PEPE D. a BARONOVÁ B.: *Měj ráda sama sebe/Love yourself*, 2014, str. 7

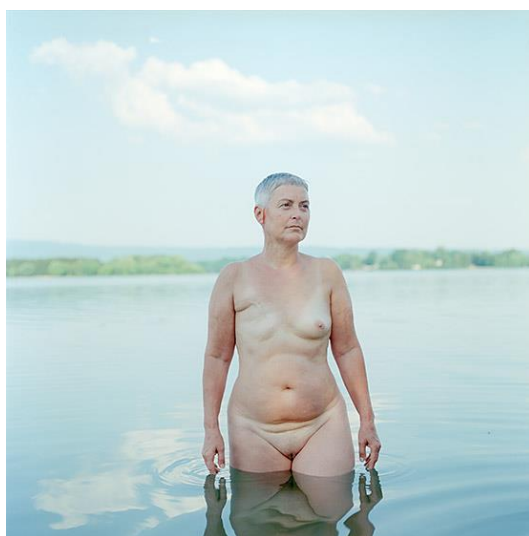
2.5 Intimita

Slovo intimita pochází z latinského slova *intimus*, což znamená nejnvnitřnější, nejtajnější, nejdůvěrnější.²⁸ S intimitou souvisí i pojem sebeodhalování. V tomto případě jde o proces postupného sdělování našich nejhlubších emocí, pocitů, problémů, informací, které v sobě chováme. Jak moc se dokážeme někomu odhalit záleží na důvěře, kterou chováme k danému člověku.

Je také důležité, jak člověk intimitu vnímá. Každý jsme jiný a tím pádem máme každý i jiné pojetí o vlastní intimitě. Vše je ovlivněno vlivem prostředí, ve kterém se člověk vyskytuje, jeho způsobem života a sexuality.

Umění se snaží zachytit intimitu v různých pohledech a tím by se dalo říct, že ji i tak trochu narušuje. Díky masovým médiím je hranice intimity tenká, o všem se může mluvit a vše se může prezentovat.

Již zmiňovaná umělkyně **Dita Pepe** zpracovala projekt – knihu, která nese název *Intimita*. Vypracovala ji znovu ve spolupráci s literární dokumentaristkou Barborou Baronovou. V knize najdeme příběhy 6 žen – 6 fotografických sešitů. Dita při tvorbě fotografií u každé ženy vycházela z textu, který napsala Barbora. Pracovala i s vlastními fotografickými archívy žen. Tyto intimní příběhy popisují důležitá sociální témata. Například v příběhu u ženy jménem Marta, se zabývá tématem dokonalé a nedokonalé estetiky, kvůli rakovině prsou a následné ztrátě jednoho prsa.²⁹

Obrázek 9: Dita Pepe, Marta,

²⁸ https://karolinum.cz/data/clanek/966/PPP_3-4_2013_02_Haubertova.pdf

²⁹ <https://youtu.be/U8B0dXpZQik>

3. Praktická část

Inspirací pro téma mojí bakalářské práce byla fotografická soutěž Female in Focus, která se zaměřuje čistě na ženy fotografky. Především mě zaujala fotografka Nicole Benewaah, která se ve svých pracích zabývá černošskou kulturou a zastoupení černošských žen ve společnosti. Věděla jsem tedy, že se ve své práci chci také zaměřit pouze na ženy.

Jako mladý člověk, co hodně využívá sociální sítě, se na nich setkávám s různým zobrazováním těla a postavy. Spoustu lidí a spoustu názorů, které nám říkají, jak by měla vypadat ideální postava ženy. Objevuje se zde i pojem *sebeláska*. Tento pojem nám říká, že bychom se měly mít rády takové jaké jsme. Do jaké míry, ale tuhle sebelásku propagujeme a opravdu myslíme vážně? Ve společnosti, která je naučená, že komentovat cizí těla je naprosto v pořádku a neškodné, není lehké vidět se krásnou. Často si neuvědomujeme, jaký vliv na člověka tyto poznatky mají. I to, jak samy vnímáme vlastní tělo může ovlivnit nejen kvalitu našeho života, ale i ženy kolem nás. Začneme se porovnávat a pochybovat o sobě. Je důležité si uvědomit, že každý z nás je jiný a každého tvar těla je rozdílný. To nejlepší, co pro sebe, své okolí a své tělo můžeme udělat je přijmout jej, milovat, starat se o něj, oslavovat ho a děkovat mu za to, jak je silné.

Jako děti by nás ani nenapadlo, že bychom své tělo neměli mít rádi a že bychom se za něj měli stydět. Tento přístup nám postupně kazí až společnost. Proto jsem se rozhodla, formou fotografie, o pokus znázornění našeho vztahu k vlastnímu tělu a ukázat tak, že každá má své nedokonalosti a náš stud a zpochybňování vlastní krásy je nepotřebný.

Pro mě samotnou je toto téma velice osobní. Od svého dětství se setkávám s poznámkami mířenými na mé tělo. Jako dítě to samozřejmě nevnímáte, ale postupem času se to do člověka zakoření a těžko se toho zbavuje. Zpracovávání této práce bylo pro mě samotnou určitou formou terapie.

3.1 Postup práce

Na počátku bylo důležité si ujasnit, jak zvolené téma správně pojmut po fotografické stránce. Bylo zde spoustu nápadů ohledně formy fotografií i následné instalaci. Moje první myšlenka byla zaměřit se pouze na části těl, které na sobě mají ženy rády. Přišlo mi to ale neúplné, a proto jsem se rozhodla od této myšlenky upustit a na fotografiích jsou tak vidět fragmenty těl, které ženy na sobě mají i nemají rády. Přemýšlela jsem také, jak moc jít do osobního představení fotografovaných žen. Nakonec jsem se rozhodla pro všeobecnější pohled, a to ukázkou ženství skrz fotografie 6 žen. Nejde zde však o osudy fotografovaných žen, ale pouze o jejich části těla, které na sobě mají nebo nemají rády.

3.1.1 Výběr žen

Pro fotografování jsem oslovovala pouze ženy, které mi jsou blízké. Ať už je znám celý svůj život nebo třeba jen pár let. Všechny nějakým způsobem ovlivňují můj pohled na mě samotnou. Jsou to různorodé ženy, které se od sebe liší postavou, věkem a v neposlední řadě i vnímáním sebe samotných. Každá má jiné životní zkušenosti, které ji nějakým způsobem poznamenaly. Mohou to být jizvy od tetování nebo po operacích. Každá je také v jiné životní fázi, zatímco jedna studuje, druhá má ve stejném věku malé dítě. Jedna ráda pozoruje svá lýtka, druhá své nohy nesnáší. Všechny jsme rozdílné a jedinečné, ale každá jsme v jednom stejné. Jsme samy sobě těmi největšími kritiky.

3.1.2 Prostor

Prostor, který jsem zvolila pro fotografie, je bílá zeď pokoje mého bytu s dřevěnými parkety. Bílé pozadí jsem zvolila kvůli jeho univerzalitě a jednoduchosti. Samozřejmě můžeme říct, že i černá barva je brána jako univerzální. Nálada fotografií by ale dle mého názoru měla spíše negativní význam. Bílá je barva čistoty a má pozitivní nádech.

Pokoj jsem zvolila z důvodu toho, že je osobnější než zdi uměleckého ateliéru. Šlo tedy o vytvoření domácího ateliéru. Ženy se tak mohly cítit „jako doma“ a více se uvolnit. Zároveň měly možnost stát se na chvíli modelkou a být středem pozornosti.

3.1.3 Průběh fotografování

Na začátku, když jsem určité ženy oslovila, představila jsem jim cíl mé práce a zda by byly ochotné být její součástí. Pokud souhlasily, položila jsem jim otázku, co na svém těle mají a nemají rády. Chvíli nad tím přemýšlely, často mi i vysvětlily proč k té dané části chovají zrovna takový vztah. Já osobně jsem se jich neptala na jednotlivé části těla. Vždy měly volný prostor pro vyjádření svých pocitů. Snažila jsem se o vytvoření příjemné atmosféry a důvěry. Každou část, o které mluvily, jsme zkoušely vyfotit z různých úhlů pohledu a postojů. Nad postoji jsme spolupracovaly, aby se v každé póze cítily komfortně. Následně jsem jim fotografie ukazovala a společně jsme je konzultovaly. Chtěla jsem znát jejich názor, zda s takovou fotografií souhlasí a zobrazuje to, co opravdu chtějí. Často se stávalo, že nechtěly vidět ty části těla, které se jim na sobě nelíbí.

3.2 Instalace

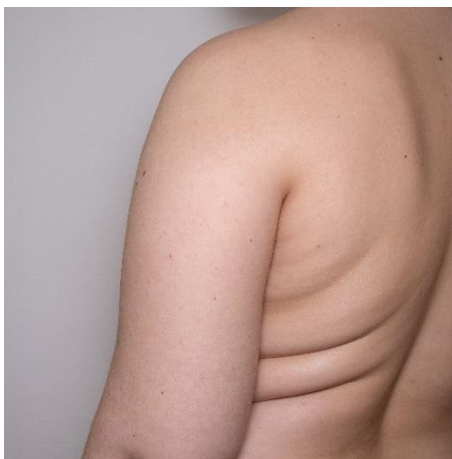
Instalace je poskládaná do dvou souborů znázorňující dvě ženská těla. Jedno tělo z fragmentů, které mají fotografované ženy rády a druhé z fragmentů, které rády nemají. Každá fotografie, tak jako žena na ní a její tělo, je jedinečné.

Identita žen není odhalena, z důvodu přání samotných žen i mě samotné. U každé fotografie najdeme pouze iniciál křestního jména. Víme, že ta žena je skutečná, ale zanechá to určitou tajemnost a intimitu.

4. Příloha k praktické části

Obrázek 16: Barbora Hebelková, S

Obrázek 17: Barbora Hebelková, A

Obrázek 18: Barbora Hebelková, P

Obrázek 19: Barbora Hebelková, N

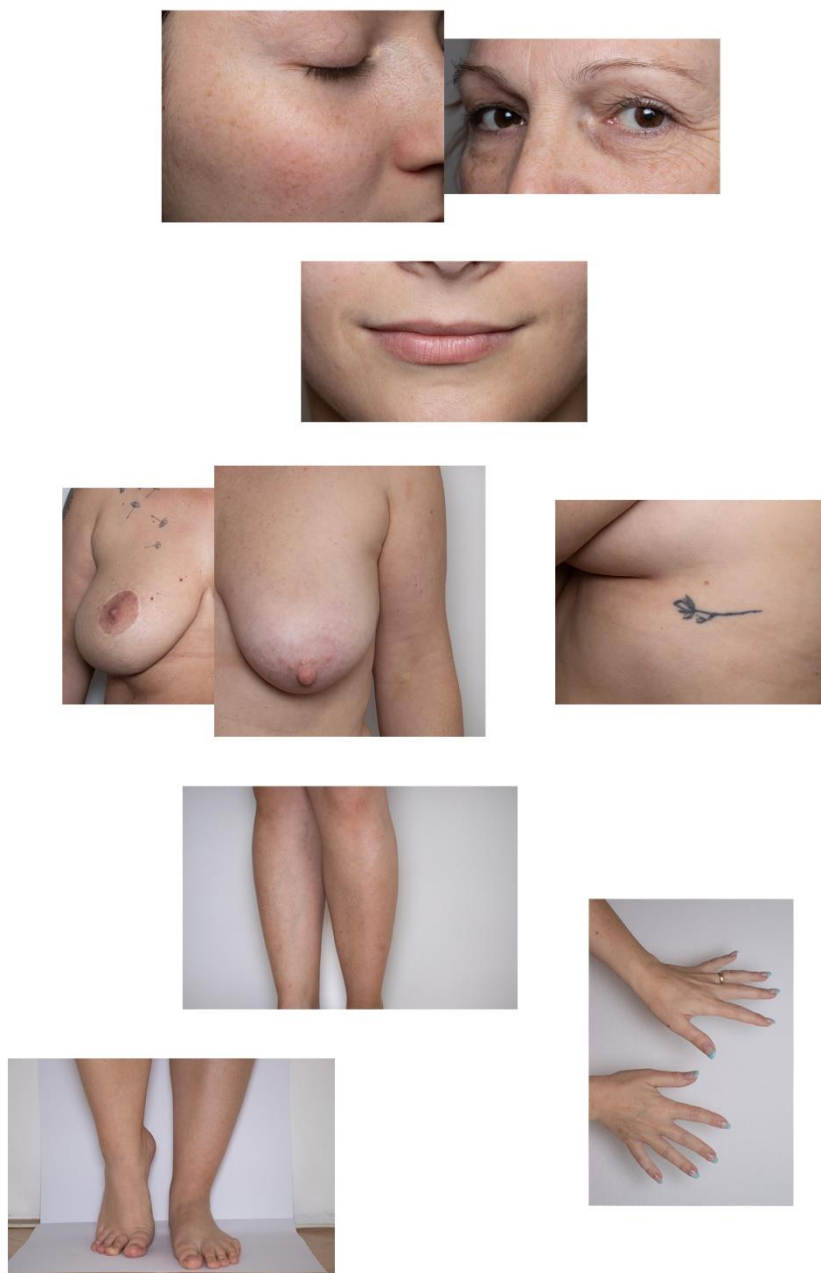
Obrázek 20: Barbora Hebelková, A

Obrázek 21: Barbora Hebelková, M

Obrázek 22: Barbora Hebelková, soubor fotografií: NEMÁ RÁDA

Obrázek 23: Barbora Hebelková, soubor fotografií: MÁ RÁDA

5. Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo vytvořit fotografie zachycující krásu a jedinečnost ženských těl. Chtěla jsem také ukázat, že ač je každá žena svá nezaměnitelná bytost, jedna věc nás spojuje a tou je naše (ne)spokojenost s vlastním tělem. Zapomínáme však, že nikdo není dokonalý. Měly bychom se mít více rády a méně se hodnotit.

Často jsme velice kritičtí, co se týče nás samotných. Při této práci, jsem však zjistila, že o sobě smýšlíme o mnoho více v tom negativnějším měřítku než v tom pozitivním. Většina žen mi při otázce „*Co má na svém těle ráda*“ odpověděla, že neví, nikdy dřív nad tím neuvažovala. Zatímco tu část, která se jim nelíbí věděla ihned a často jich bylo více. A tak doufám, že jsem aspoň trochu pozitivně ovlivnila ženy, které souhlasily se zapojením do mé práce, a přemýšlí a hledají čím dál více částí, které by na sobě mohly mít nebo mají rády.

Pro mě samotnou byla tvorba této práce velice obohacující a zajímavou zkušeností. Práce s nahým tělem není lehká a velice lehce může dojít k jiné interpretaci, než bylo původně zamýšleno. Nikdy předtím jsem s takovým tématem nepracovala a byla to pro mě obrovská výzva. Najednou má pro mě pojem *Ženství* zase o trochu jiný význam, než měl na začátku. Díky této práci se tento význam ještě více prohloubil a zdůraznil.

6. Zdroje

Literatura

ŠMOK, Ján. Akt vo fotografii. 2. dopl. vyd. Martin: Osveta, 1986.

VOJTĚCHOVSKÝ, Miroslav a Jaroslav VOSTRÝ. Obraz a příběh: scéničnost ve výtvarném a dramatickém umění. V Praze: KANT pro AMU, 2008. Disk. Velká řada. ISBN 978-80-86970-86-8.

SCHEUFLER, Pavel. Teze k dějinám fotografie do roku 1914: [sylaby katedry fotografie FAMU]. Praha: Akademie múzických umění, 2000. Studijní texty. ISBN 80-85883-57-0.

BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. Akt v české fotografii. Praha: Kant, 2000. ISBN 80-86217-53-1.

BRIGHT, Susan. Auto Focus: The Self-Portrait in Contemporary Photography. New York: The Monacelli Press, 2010. ISBN 978-1-58093-300-1.

FOTOGRAF: tělo. Praha, 2018, č.31, ISSN 1213-9602.

POSPĚCH, Tomáš a Lucia L. FIŠEROVÁ, ed. Slovenská nová vlna: 80. léta = The Slovak new wave: the 80s. Praha: KANT ve spolupráci s Bona Fide and GHMP, 2014. ISBN 978-80-7437-123-3.

Vnitřní okruh v současné české fotografii. Praha: KANT ve spolupráci s Galerií hlavního města Prahy, 2013. ISBN 978-80-7437-099-1.

ECO, Umberto, ed. Dějiny krásy. Praha: Argo, 2005. ISBN 80-7203-677-7.

PEPE, Dita a Barbora BARONOVÁ. Měj ráda sama sebe/Love ypurself. [Praha]: Wo-men, 2014. ISBN 978-80-905239-1-3.

BARONOVÁ, Barbora a PEPE Dita. Intimita. [Praha]: Wo-men, 2015. ISBN 978-80-905239-3-7.

Internetové zdroje

Akt – význam slova. *Slovník cizích slov .net*. [online]. © 2006-2023 [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: <http://www.slovník-cizich-slov.net/akt/>

Bureš Jiří: Akt I. *FotoAparát.cz*, [online]. 13. 8. 2004. © 2023 [cit. 2023-05-13]. Dostupné z: <https://www.fotoaparát.cz/clanek/176/akty-i-3386/>

Fotografie aktu. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2. 2. 2023 [cit. 2023-05-13]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Fotografie_aktu#cite_note-smok-1

Horst P Horst. [online]. [cit. 2023-05-16] Dostupné z: <https://www.horstphorst.com/abouthorst.php>

Helmut Newton. *International Center of Photography* [online]. New York, © 1974–2023 [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://www.icp.org/browse/archive/constituents/helmut-newton?all/all/all/all/0>

Pavel Mára. *Artlist: Centrum pro současné umění Praha* [online]. ©2006–2023 [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/pavel-mara-496/>

Rineke Dijkstra. *Artnet* [online]. ©2023 [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: <https://www.artnet.com/artists/rineke-dijkstra/>

The Photographers' Gallery: Interview with Elinor Carucci. *Youtube* [online]. 2013 [cit. 2023-05-19]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=yX_7E1l_EZo

Dita Pepe. *Artlist: Centrum pro současné umění Praha* [online]. ©2006–2023 [cit. 2023-05-30] Dostupné z: <https://www.artlist.cz/dita-pepe-498/>

Dita Pepe Photography. [online]. © 2022 [cit. 2023-05-30]. Dostupné z: <https://www.ditapepe.cz/#home>

Nakladatelství wo-men: Intimita. *Youtube* [online]. 2015 [cit. 2023-06-1]. Dostupné z: <https://youtu.be/U8B0dXpZQIk>

7. Seznam obrázků

Obr. 1: Eugène Durieu, *Akt zad*, 1853

https://cs.wikipedia.org/wiki/Eug%C3%A8ne_Durieu#/media/Soubor:Durieu_1.jpg

Obr. 2: František Drtikol, *Upward Thrust*, 1929

<https://www.artnet.com/artists/franti%C5%A1ek-drtikol/upward-thrust-1929-CiMm4jmkrFaGwt2X-Wtynw2>

Obr. 3: Helmut Newton, *Ariel after her Haircut*, 1982

<https://www.artnet.com/artists/helmut-newton/ariel-after-her-haircut-a-VrClhDo2OsnikMfEbkkD9w2>

Obr. 4: Herb Ritts, *Floating Torso, St. Barthelemy*, 1987

<https://www.artnet.com/artists/herb-rittts/floating-torso-st-barthelemy-B7VcdEVtygX2zQ-hy5e2Zg2>

Obr. 5: Jan Saudek, *Monica the Queen*, 1989

https://www.artnet.com/artists/jan-saudek/monica-the-queen-1989-Nk8AENa55MYP7KjK3_nT1w2

Obr. 6: Ivan Pinkava, *Obsession*, ca 1992-93

<https://www.artnet.com/artists/ivan-pinkava/obsession-HbZo135KuOogt9bes7IDSA2>

Obr. 7: Bettina Rheims, *Le festin d'Hérode II (from serie I.N.R.I.)*, 1997

<https://www.artnet.com/artists/bettina-rheims/le-festin-dh%C3%A9rode-ii-from-serie-inri-D2vhJocNLQV0hDjE8PcNTA2>

Obr. 8: Petr Mára, *Madonna I*, 2000

https://www.artnet.com/artists/pavel-mara/madonna-i-dcHJoGK_TlcpZPOOMVPXCg2

Obr. 9: Tono Stano, *Smysl*, 1992

<https://www.artlist.cz/dila/smysl-755/>

Obr. 10: Rudo Prekop, *Môj horizont*, 1984

<https://www.artlist.cz/dila/moj-horizont-112169/>

Obr. 11: Elinor Carucci, *Halfway*, 2019

<https://www.artnet.com/artists/elinor-carucci/halfway-a-REhK2CabtA1poMMCzfn6Tg2>

Obr. 12: Elinor Carucci, *My mother's Covered belly*, 1996

<http://www.elinorcarucci.com/closer>

Obr. 13: Dita Pepe, *Měj ráda sama sebe*, Petra, 2014

<https://www.artlist.cz/dila/mej-rada-sama-sebe-115215/>

Obr. 14: Dita Pepe, *Měj ráda sama sebe*, Petra, 2014

<https://www.artlist.cz/dila/mej-rada-sama-sebe-115215/>

Obr. 15: Dita Pepe, *Intimita*, Marta, 20

<https://www.ditapepe.cz/#home>

Obr. 16: Barbora Hebelková, S

Obr. 17: Barbora Hebelková, A

Obr. 18: Barbora Hebelková, P

Obr. 19: Barbora Hebelková, N

Obr. 20: Barbora Hebelková, A

Obr. 21: Barbora Hebelková, M

Obr. 22: Barbora Hebelková, soubor fotografií: NEMÁ RÁDA

Obr. 23: Barbora Hebelková, soubor fotografií: MÁ RÁDA

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Barbora Hebelková
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	MgA. Svatopluk Klesnil
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Ženství
Název v angličtině:	Feminity
Anotace práce:	Teoretická část bakalářské práce se zabývá stručnou historií aktu a důležitými fotografy tohoto oboru, pojmem těla ve fotografii, ideálem krásy a intimity. Praktická část je zaměřena na fotografování fragmentů ženských těl.
Klíčová slova:	Fotografie, akt, tělo, žena, krása, intimita, fragment
Anotace v angličtině:	The theoretical part of the bachelor thesis deals with a brief history of the nude portrait and the important photographers in this field, the concept of the body in photography, the ideal of beauty and intimacy. The practical part is focused on the photography of fragments of female bodies.
Klíčová slova v angličtině:	Photography, nude portrait, body, woman, beauty, intimacy, fragment
Rozsah práce:	33 stran
Jazyk práce:	český